

การยกทั้พของอาณาจักรศรัวิชัย

ศาสตราจารย์ ม.จ. สุกัทธิศ ดิศกุล ทรงเรียบเรียง

จากบทความของศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเคส์

ศาสตราจารย์ ยอร์ช เซเคส์ นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ผู้เชี่ยวชาญในวิชาการ
อ่านจารึกและประวัติศาสตร์ โบราณคดีภาคเอเชียอาคเนย์ ได้ถึงแก่กรรม ณ กรุงปารีส
ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ศิริรวมอายุได้ ๘๓ ปี ท่านได้เคยเข้า
มาทำงานอยู่ในประเทศไทย ภายใต้สมเด็จจักรมพระยาคำรราชานุภาพเป็นเวลานานถึง
๑๓ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๐ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๒ เหตุนี้ท่านจึงเป็นผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญ
เกี่ยวกับศิลาจารึก ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวรรณคดีไทย รวมทั้งของประเทศ
ใกล้เคียงเป็นอย่างดี

ท่านได้แต่งหนังสือที่สำคัญ ๆ ขึ้น
ในภาษาไทยหลายเล่ม เช่น ประชุมศิลา
จารึกภาคที่ ๑ ตำนานอักษรไทย ตำนาน
พระพิมพ์ ตำนานหอพระสมุท โบราณวัตถุ
ในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร ฯลฯ ณ
ที่ข้าพเจ้าจึงใคร่จะขอเรียบเรียงบทความ
เรื่อง “การยกทัพของอาณาจักรศรีวิชัย”
ของท่านออกเป็นภาษาไทย เพื่อเป็น
อนุสรณ์แก่ท่าน เรื่องอาณาจักรศรีวิชัย
เป็นที่สนใจของผู้ชาวไทยหลายท่าน เรื่อง
นี้เดิมท่านศาสตราจารย์เซเดส์ได้แต่งขึ้น
เพื่อพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกอายุครบ ๘๕ ปี
ของเซอร์ริชาร์ด วินสแตด นักปราชญ์ชาว
อังกฤษผู้สนใจในวิชาประวัติศาสตร์และ

โบราณคดีของแหลมมลายู และประเทศ
อินโดนีเซีย ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.
๒๕๐๗

ความจริงเรื่องนั้นข้าพเจ้าได้เรียบ-
เรียงไว้นานแล้ว และเคยส่งไปลงตีพิมพ์ใน
หนังสือพิธีไหว้ครูและต้อนรับน้องใหม่
ของมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๑๓ แต่
เกรงว่าจะไม่แพร่หลาย จึงขอนำมาตีพิมพ์
ลงในวารสารโบราณคดีอีกครั้งหนึ่ง

แรกที่เดียวศาสตราจารย์เซเดส์ได้
กล่าวว่าจารึกของอาณาจักรศรีวิชัยที่เก่าที่
สุดนั้น สลักอยู่บนก้อนหินซึ่งค้นพบที่เกตุ
กัน บุกิต เซิงเขาเซกุนตังซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับ
เมืองปาเล็มบัง ในเกาะสุมาตรา เซอร์

ริชาร์ด วินสแตดได้เคยเขียนไว้ว่าจารึกหลัก
นี้แสดงถึงการสร้างราชธานีของอาณาจักร
ศรีวิชัยขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๒๒๖ และความคิด
เช่นนี้ก็เป็นที่ยกถ้อยกันมาตลอดระยะเวลา
๓๐ ปีที่แล้ว

จารึกนี้ได้ให้ระยะเวลาไว้ ๓ ครั้ง
ในมหาศักราช ๖๐๔ (พ.ศ. ๑๒๒๕) โดย
กล่าวไว้เป็นระยะของเหตุการณ์ต่อไปนี้ตาม
ลำดับคือ การเสด็จลงเรือของพระเจ้า
แผ่นดิน การยกกองทัพทั้งทางบกและทาง
เรือ ซึ่งมีจำนวนพลมากกว่า ๒๐,๐๐๐ คน
ไปยังสถานที่แห่งหนึ่ง และความสำเร็จ
ของการยกทัพ ได้มีผู้ตีความหมายของ
จารึกหลักนี้กันไปต่าง ๆ นานา

จารึกนี้มีข้อความดังต่อไปนี้ คือ

สุวสติ ศรี ศกวรรษัตติ ๖๐๔ เอ-
กาทศี ศุภลปักษ วุลนุ ไวสาช ทปุนต หีย
นายิกุ ทิ สามเวา มงลป สัทธยาตร ทิ
สปลตมิ ศุภลปักษ วุลนุ ขเยษฐุ ทปุนต
หีย มรลปสฺ ทริ มินาง ตามวนุ มมาว ย
วล เทาลกษ ทงนุ โโก เทารตุสฺ จาร ทิ
สามเวา ทงนุ ชาลนุ สริวฺ ตลฺลราตฺสฺ สปล
เทา วญญกฺกฺ ทาตฺ ทิ มต... สุขจิตฺต ทิ
ปถจมิ ศุภลปักษ วุล (นุ อาษาตม) ... ลม
มุทิต ทาตฺ มรเวาตฺ วเนา... ศรีวิชัย ขย
สัทธยาตร สุกิกษ...

ซึ่งอาจแปลได้ดังนี้

สุวสติ ความมีโชค ในศก ๖๐๔ ที่
ล่วงไปแล้ว วันขึ้น-๑๑ ค่ำ เดือน ๖ (วันที่
๒๓ เมษายน พ.ศ. ๑๒๒๕) พระผู้เป็น
เจ้าของเราได้เสด็จลงเรือเพื่อกองทัพ
อันสำเร็จผลในวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๗
(วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๑๒๒๕) พระ
ผู้เป็นเจ้าของเราได้เสด็จออกจากมินาง
ตามวัน พระองค์ได้ทรงนำกองทัพจำนวน
พล ๒๐,๐๐๐ โดยทางเรือและกองทัพบก
เป็นจำนวน ๑๓๑๒ คน กองทัพทั้งหมดได้
มาถึงยัง... และทั้งหมดก็มีความยินดีใน
วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ (วันที่ ๑๖ มิถุนายน
พ.ศ. ๑๒๒๕)... ด้วยความยินดี รินเริง
ได้มาถึงเพื่อทำให้ประเทศ... ศรีวิชัยมี
ชัยขำชะ ประสบความสำเร็จในการยก
ทัพ ได้รับเป็นจำนวนมากซึ่ง...

นายพัน รอนเกล ชาวฮอลันดา ซึ่ง
ได้ตีพิมพ์จารึกหลักนี้เป็นครั้งแรกใน พ.ศ.
๒๔๖๗ ได้กล่าวว่าเขาคิดว่าจารึกหลักนี้บ่ง
ถึงการตั้งอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งใน พ.ศ.
๒๔๗๔ ศาสตราจารย์กรม นักปราชญ์ชาว
ฮอลันดาก็รับรองว่าอาจเป็นไปได้ ใน พ.ศ.
๒๔๗๕ นายแฟร์ริงค์ได้แปลความหมาย
ของจารึกหลักนี้ว่า เป็นการยกทัพออกจาก

เมืองปาเล็มบัง เพื่อไปโจมตีราชธานีของ
แคว้นมลายูซึ่งตั้งอยู่บนเกาะสุมาตราเช่น
เดียวกัน แต่ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ นายเวลตัน
ก็ได้คำนวณว่าเมืองปาเล็มบังไม่ได้ตั้งอยู่บน
ปากแม่น้ำมุสิ เหตุนี้จึงไม่ใช่ มินางะ
ตามวัน ซึ่งเป็นสถานที่แห่งการยกทัพเรือ
ในศิลาจารึก นอกจากนี้ในขณะนั้นราช-
ธานีของแคว้นมลายูก็ตั้งอยู่ที่เมืองซัมพิ
ซึ่งไม่อาจไปถึงได้โดยแม่น้ำมุสิ และถ้าจะ
กล่าวว่ายกกองทัพเรือออกจากเมืองปาเล็ม
บังไปยังเมืองซัมพิโดยใช้เวลาถึง ๒๘ วัน
ก็ไม่อาจเป็นไปได้อีก นายเวลตันจึงคิดว่า
จารึกหลักนี้คงหมายถึงการตั้งอาณาจักรศรี
วิชัยมากกว่า แต่ก็ไม่ได้กล่าวอธิบายด้วย
ว่าการยกกองทัพเรือนั้นอาจยกมาจากที่ใด

ใน พ.ศ. ๒๔๘๐ นายเมอนส์ได้
แนะนำจุดแห่งการยกทัพออกมานี้ว่าคงอยู่
บนแหลมมลายู และเป็นสถานที่ตั้งเดิม
ของพระราชสำนักของอาณาจักรศรีวิชัย
บนเกาะสุมาตรา ใน พ.ศ. ๒๔๘๑ ศาสตรา-
จารย์กรมได้แสดงความคิดเห็นใหม่ว่าจารึก
หลักนี้กล่าวถึงการก่อตั้งอาณาจักรศรีวิชัย
ขึ้นบนสถานที่อันเป็นที่ตั้งของเมืองปาเล็ม
บังในปัจจุบัน ซึ่งสถานที่นั้นแต่เดิมคงมี
นามว่ามลายู ความเห็นนี้ศาสตราจารย์

นิลกันตะ ศาสตรี ชาวอินเดียนก็เห็นพ้อง
ด้วย รวมทั้งนายเปอร์บัตซารกะ ชาว
อินโดนีเซียผู้กล่าวว่าคำว่า มินางะ ตามวัน
ก็คือ มินังกะเบาในหมู่เกาะอินโดนีเซียนั้น
เอง ซึ่งเขาได้เขียนไว้ใน พ.ศ. ๒๔๙๕ ว่า
คงมีหัวหน้าชาวเกาะซึ่งได้ยกทัพมา และ
ภายหลังที่ได้หยุดพัก ณ เมืองซัมพิแล้ว ก็
ได้เดินทางต่อไปยังเมืองปาเล็มบัง และ
หลังจากได้ชัยชนะแล้วก็ได้สร้างเมืองศรี-
วิชัยขึ้น

นักปราชญ์สุดท้ายที่ได้อ้างถึงเรื่อง
นี้ ก็คือศาสตราจารย์เตอ คาสเปร์ส ใน
พ.ศ. ๒๔๙๙ ท่านได้กล่าวถึงจารึกจาก
เตละคะ บาตุ ทางทิศตะวันออกของเมือง
ปาเล็มบัง จารึกหลักนี้ทำให้สามารถเพิ่มเติม
ถ้อยคำที่ลบเลือนหายไป ในจารึกที่เกตุกัน
บุกิตได้ จารึกจาก เตละคะ บาตุนี้ ศาสตรา-
จารย์ สตุตเตอโฮมได้กล่าวถึงไว้แล้วตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๗๙ เป็นจารึกที่กล่าวถึงเรื่องราว
เช่นเดียวกับจารึกที่เกตุกัน บุกิต และได้
กล่าวเพิ่มเติมถึงการสร้างหรือการไปเยี่ยม
วิหารแห่งหนึ่งด้วย ซึ่งสำคัญสำหรับจารึก
เตละคะ บาตุ ก็คือได้ให้นามเดือนสำหรับ
ระยะเวลาที่ ๓ ซึ่งได้ขาดหายไป ในจารึก

๑๐๑โบราณคดี

เกตุกัณฑ์ บุกิต คือเดือน อาษาฒ เหมือนตั้ง
ที่นายเวลสันได้เคยสนับฐานไว้แต่ก่อน
ศาสตราจารย์เดอ คาสเปร์ริส ยังได้กล่าว
เพิ่มเติมในเรื่องนี้กว่า ระยะแห่งเวลาที่
สาม คือ วันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๖ (การเสด็จ
ลงเรือของพระราชฯ) วันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน
๗ (การออกเดินทางจากปากแม่น้ำ) และ
วันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๘ (การมาถึงยังสถานที่ซึ่งไม่ทราบนาม) นั้น ได้ห่างจากกัน ๒๕
และ ๒๘ วันตามลำดับ ศาสตราจารย์เดอ
คาสเปร์ริสได้กล่าวว่าระยะหลังนั้นไม่อาจ
เป็นการเดินทางกลับจากปากแม่น้ำมุสิไป
ยังเมืองปาเล็มบังได้ เพราะเหตุว่าระยะทาง
ไม่ยาวนานถึงเช่นนั้น นอกจากนี้ยังไม่มี
เหตุผลอีกว่าเหตุใดการยกทัพจึงต้องกระ-
ทำจากสถานที่ซึ่งพระราชฯได้เสด็จไปถึง
แล้ว (ซึ่งอาจเป็นสถานที่เสด็จไปแสวงบุญ
ก็ได้) และพระองค์ก็ไม่จำเป็นต้องยกกอง
ทัพไปด้วย ศาสตราจารย์เดอ คาสเปร์ริส
ได้เสนอข้อสันนิษฐานไว้ ๒ ข้อ คือ

๑. เป็นการเดินทางเพียงครั้งเดียว
แต่มีระยะที่แยกออกไปในวันขึ้น ๗ ค่ำ
เดือน ๗ (ซึ่งเป็นความคิดของนายเปอร์-
บัตซารกะด้วย) แต่ความคิดข้อนี้ก็ยากอยู่
เพราะเหตุว่าเหตุใดพระราชฯจึงจะเสด็จไป

โดยไม่มีกองทัพในชั้นต้น แต่มาทรงรวมกับ
กองทัพใน ๒๕ วันต่อมา

๒. เป็นการเดินทาง ๒ ครั้ง ครั้ง
แรกเริ่มในวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๖ ซึ่งได้รับ
ความสำเร็จ ครั้งที่ ๒ เป็นการยกทัพพล
กว่า ๒๐,๐๐๐ คนซึ่งเริ่มในวันขึ้น ๗ ค่ำ
เดือน ๗ และจบอย่างสำเร็จผลในวันขึ้น ๕
ค่ำ เดือน ๘

ศาสตราจารย์เดอ คาสเปร์ริส สนับ-
สนุนข้อสันนิษฐานข้อที่ ๒ และกล่าวด้วย
ว่าข้อนี้ไม่สนับสนุนความเห็นของศาสตรา-
จารย์กรมที่ว่า เป็นการยกทัพไปปราบแคว้น
มลายูในวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๗ เพราะเหตุ
ว่าระยะเวลา ๒๘ วันย่อมไม่เป็นการเพียงพอ

ศาสตราจารย์เซเคส์ได้กล่าวสรุปว่า
ในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่านักปราชญ์ส่วนใหญ่
ได้ลงความเห็นว่ามีนางะ ตามวัน ก็คือ
ปากแม่น้ำมุสิในเกาะสุมาตรา และคิดว่า
สถานที่ซึ่งเป็นที่ซึ่งกองทัพเรือได้เดินทาง
มาถึงภายหลังการเดินทางเป็นเวลา ๒๕ วัน
และหลังจากนั้นก็มีการก่อตั้งอาณาจักรศรี-
วิชัยขึ้น (บนแคว้นมลายูบนเกาะสุมาตรา
ตามการสันนิษฐานของศาสตราจารย์กรม)
หรือมิฉะนั้นก็เป็นสถานที่เคลื่อนย้ายกอง

ทัพเรือเพื่อไปโจมตีแคว้นมลายูทางแม่น้ำ (ตามความเห็นของศาสตราจารย์เคอร์น) หรือทางทะเล (ตามความเห็นของนายแฟร์ริงค์)

ศาสตราจารย์เซเตส์กล่าวว่าทฤษฎีข้อแรกที่ว่าอาณาจักรศรีวิชัยเพิ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๒๒๕ นั้น ต้องล้มเลิกไปเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับจดหมายเหตุจีน ใน พ.ศ. ๑๒๑๔ พระภิกษุจีนนามว่าอี้ซิงก็ได้กล่าวว่าอาณาจักรเซลิโฟเซเป็นเมืองท่าสำหรับแวะพักระหว่างเดินทางจากประเทศจีนไปยังประเทศอินเดีย และท่านเองก็ได้หยุดพักอยู่ที่นั่นเป็นเวลาถึง ๖ เดือน นอกจากนั้นจดหมายเหตุจีนชื่อชินถังซุกก็ได้กล่าวว่าอาณาจักรเซลิโฟเซได้ส่งราชทูตเข้าไปยังราชสำนักจีนตั้งแต่สมัยเฮียนเฮง (พ.ศ. ๑๒๑๓—๑๒๑๖) จนกระทั่งถึงสมัยไชยวน (พ.ศ. ๑๒๕๖—๑๒๘๔) คือหมายความว่า ก่อน พ.ศ. ๑๒๑๖ นอกจากนั้นยังอาจเป็นไปได้ดีกว่าคำว่า ศรีวิชัย นั้นอาจเป็นคำเดียวกับคำว่า กินลิปิเจ ตั้งแต่สมัยแรกแห่งราชวงศ์ถัง คือ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๑๖๓ ตั้งนั้นจึงเป็นการแน่นอนว่าอาณาจักรศรีวิชัยได้ตั้งมาแล้วก่อน พ.ศ. ๑๒๒๕ และไม่มีเหตุผลที่จะกล่าวว่าอาณาจักรนี้ได้ตั้งขึ้นในปีนั้น

สำหรับทฤษฎีที่ ๒ ที่ว่า มินางะตามวัน เป็นสถานที่ใกล้ราชธานีของอาณาจักรศรีวิชัย ซึ่งมีการยกกองทัพเรือออกไปนั้น ก็จำต้องคำนึงอีกว่าเป็นการสมควรหรือไม่ที่พระราชเจ้าจะต้องเสด็จลงเรือไป ๒๕ วัน ก่อนที่จะมีการยกกองทัพของพระองค์ น่าจะถูกต้องตามเหตุผลมากกว่าว่าพระราชเจ้าจะต้องทรงคอยตระเตรียมให้กองทัพของพระองค์พร้อมเสร็จเสียก่อนที่จะเสด็จลงเรือและทรงอนุญาตให้กองทัพออกเดินทางได้

ศาสตราจารย์เซเตส์กล่าวว่า ความจริงก็ไม่มีอะไรในจารึกที่จะมาแนะนำให้คิดว่ามินางะ ตามวัน นั้นต้องตั้งอยู่บนเกาะสุมาตรา ถ้าจะคิดว่าสถานที่แห่งนั้นอยู่ที่อื่นก็อาจจะทำให้ขบปัญหาได้ง่ายขึ้น ถ้าเรากำหนดถึงกำหนดเวลาระยะแรก (วันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๖ คือ วันที่ ๒๓ เมษายน) เป็นระยะเวลาที่พระราชเจ้าเสด็จลงเรือ ว่าเป็นระยะเวลาเดียวกับที่ยกกองทัพเรือออกจากเมืองปาเล็มบัง ระยะ ๒๕ วันหลังจากนั้นจนถึงกำหนดเวลาระยะที่ ๒ (วันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๗ คือวันที่ ๑๙ พฤษภาคม) เป็นระยะเวลาที่กองทัพเรืออาจเดินทางมาถึงฝั่งทะเลของเกาะชวาหรือบนแหลมมลายู

หรือทางทิศใต้ของผืนแผ่นดินใหญ่ในแหลมอินโดจีน และต่อจากนั้นก็เป็นเวลาเตรียมสำหรับส่งกองทัพเข้าไปภายในประเทศ คือเมื่อมาถึง มินางะ ตามวัน แล้วพระราชอาณัติจักรศรีวิชัยก็ได้ทรงส่งกองทัพบกของพระองค์ขึ้นฝั่ง (คือที่มินางะ ตามวัน) นี้เองที่พระองค์ได้ทรงแบ่งกองทัพของพระองค์ออกเป็นกองทัพบกและกองทัพเรือ) และโปรดให้แยกย้ายกันไปในวันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๗ (วันที่ ๑๕ พฤษภาคม) โดยเดินทางขึ้นไปตามปากแม่น้ำที่พระองค์ได้เสด็จมาถึง และ ๒๘ วันภายหลังเมื่อพระองค์ได้ประสบความสำเร็จ และได้ชัยชนะในวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๘ (วันที่ ๑๖ มิถุนายน) ก็คือพระองค์ได้ทรงกระทำการสำเร็จ ข้อความตอนหลังนี้เราไม่อาจทราบได้อย่างแน่นอน เพราะจารึกได้ลบเลือนหายไป แต่ก็คงหมายความว่าสามารถปราบปรามประเทศที่พระองค์ได้เสด็จไปถึงนั่นเอง

ศาสตราจารย์เซเตส์กล่าวว่าหากมีผู้ค้นการสันนิษฐานดังกล่าวโดยอ้างว่าทำไมไม่มีการกล่าวถึงการยกทัพกลับ ท่านศาสตราจารย์กล่าวว่าข้อนี้ไม่จำเป็น เพราะสิ่งสำคัญในจารึกก็คือระยะเวลาการออก

เดินทางจากราชธานีและการยกทัพออกจากจุดที่ยกพลขึ้นบกต่างหาก (ระยะเวลาทั้งสองนี้คงต้องให้โหรถวายฤกษ์) รวมทั้งระยะเวลาประสบผลสำเร็จคือ การได้ชัยชนะ ระยะเวลาหลังนี้ปรากฏอยู่ในจารึกที่ว่า ชย สิทธยาตุร ซึ่งคงหมายถึงการที่อาณาจักรศรีวิชัยได้เข้าครอบครองประเทศ (วเนา) ซึ่งพ่ายแพ้ และนามของประเทศนั้น ก็คงปรากฏอยู่ในจารึกตอนที่ลบเลือนหายไปนั่นเอง คำนามของประเทศนี้มีคำว่า ภกฺติ ตามหลัง ดังในจารึกที่ โกตา กาบู้ร์ ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

ประเทศที่ถูกอาณาจักรศรีวิชัยปราบปรามนี้คือประเทศอะไร อยู่ที่ไหน ข้อสันนิษฐานศาสตราจารย์เซเตส์กล่าวว่า เราอาจตัดเกะชวาออกไปได้ เพราะเหตุว่าถ้าอาณาจักรศรีวิชัยไปปราบปรามเกะชวาได้ใน พ.ศ. ๑๒๒๕ จริง จารึกที่โกตา กาบู้ร์ก็คงไม่กล่าวไว้ในอีก ๔ ปีต่อมาว่า จารึกหลังนี้ได้สร้างขึ้นภายหลังการยกทัพกลับของอาณาจักรศรีวิชัย เนื่องในการยกทัพมาปราบปรามดินแดนแห่งชวาซึ่งไม่ได้ยอมอ่อนน้อม (ภักดี) ต่ออาณาจักรศรีวิชัย

อาณาจักรศรีวิชัยอาจยกทัพมาโจมตีดินแดนบนแหลมมลายู แต่ก็ไม่มีร่องรอย

เช่นปรากฏอยู่ที่ไหนเลย ตรงกันข้ามการ
รบฟุ้งในประเทศกัมพูชาซึ่งทำให้พระราช
ขอมต้องสิ้นพระชนม์ลงก็มีปรากฏอยู่ใน
จดหมายเหตุของชาวอาหรับโดยกล่าวอ้าง
ถึงมหाराชแห่งซาบัก และมหाराชแห่ง
ซาบักนั้นก็อาจหมายถึงพระราชแห่งอาณาจักรศรีวิชัยนั่นเอง

ถ้าเราเชื่อตามคำสันนิษฐานดังกล่าว
กล่าว มินางะ ตามวัน ก็อาจตั้งอยู่ที่ปาก
แม่น้ำโขงแห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นสถานที่กอง
ทัพเรือประมาณ ๕๐ ลี้ของอาณาจักร
ศรีวิชัยได้ยกพลขึ้นบก ระยะเวลาการเดินทาง
ทาง ๒๕ วัน จากเกาะสุมาตรายังปาก
แม่น้ำโขงก็อาจเป็นไปได้ตามลมที่พัดจาก
ทิศตะวันตกเฉียงใต้ในระหว่างเดือนเมษา
ยนและมิถุนายน รวมทั้งการหยุดอยู่ที่ปาก
แม่น้ำโขงนานพอใช้ เพื่อตระเตรียมการ
ยกพลเข้าไปภายใน พระราชาแห่งประเทศ
กัมพูชาในขณะนั้นก็คือพระเจ้าชัยวรมันที่
๑ ที่ตั้งของราชธานีของพระองค์ยังไม่ทราบ
กันแน่นอน ถ้าไม่ใช่เมืองอิศานปุระ (ที่
สมโบร์ไพรกุก) ซึ่งเป็นราชธานีของพระ
เจ้าอิศานวรมันที่ ๑ (ราว พ.ศ. ๑๑๕๙—
๑๑๗๘) ก็อาจเป็นเมืองนรารนคร (คือ
เมืองนครบุรี) อย่งไรก็ดี ราชธานีของ

พระเจ้าชัยวรมันที่ ๑ ก็คงเป็นเมืองที่อาจ
เดินทางมาถึงได้โดยแควหนึ่งของแม่น้ำโขง
หลังจากได้ยกพลจำนวน ๑๓๒๒ คนขึ้นบก
แล้ว พระราชาแห่งอาณาจักรศรีวิชัยก็คง
ทรงใช้พลเหล่านั้นสำหรับคอยป้องกันฝั่ง
ของแม่น้ำ ซึ่งกองทัพเรือจำนวนพลราว
๒๐,๐๐๐ คน ต้องเดินทางขึ้นไป และหลัง
จากการเดินทางเป็นเวลา ๒๘ วัน ซึ่งอาจ
มีทั้งการลอบดักโจมตีและการรบฟุ้ง พระ
ราชาก็ทรงประสบความสำเร็จคือสามารถ
ปราบให้ประเทศกัมพูชาเป็นประเทศราช
ขึ้นต่ออาณาจักรศรีวิชัยได้

ศาสตราจารย์เซเคส์ได้ออกตัวว่า
แม้ทฤษฎีที่ท่านกล่าวมาข้างต้นจะเป็นแต่
เพียงความนึกคิดก็จริง แต่ก็มีหลักฐาน
หลายประการสนับสนุนอยู่ ท่านกล่าวว่า
อาจารย์ของท่านคือศาสตราจารย์ซิลเว
เลวี นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศสได้ยากับสานุ
ศิษย์ของท่านอยู่เสมอว่า การพยายามค้น
คว้าหาเหตุผลนั้นไม่สำคัญเท่ากับความจริง
ความจริงเท่านั้นที่ไม่มีมีความเอนเอียง
และเป็นของแท้แน่นอน การพยายามคิด
ค้นสิ่งใหม่ ๆ ด้วยความเฉลียวฉลาดหรือ
ด้วยกำลังใจอันแข็งแแกร่ง ก็เป็นแต่เพียง
การหลอกลวงตนเองเท่านั้น ศาสตราจารย์

เซเดสส์ กล่าวว่าด้วยเหตุนี้เองตลอดระยะเวลาการทำงานของท่าน ท่านจึงพยายามที่จะกระทำตามคำสั่งสอนดังกล่าวโดยอุทิศตนเองให้แก่การตีพิมพ์ศิลาจารึกและหลักฐานทางด้านวิชาโบราณคดีมีครั้งนี้เพียงครั้งเดียวที่ท่านพยายามแยกตนเองออกจากกฎข้างต้น อย่างไรก็ตามก็ตีพิมพ์ที่ท่านเสนออันก็มีหลักฐานสนับสนุนอยู่ดังต่อไปนี้คือ

๑. มีระยะเวลาพ้องกันพอดีระหว่างเวลาแห่งการยกทัพครั้งนี้ คือ ใน พ.ศ. ๑๒๒๕ กับระยะเวลาสุดท้ายแห่งรัชกาลของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๑ แห่งประเทศกัมพูชา จารึกหลักสุดท้ายในรัชกาลของพระองค์อยู่ใน พ.ศ. ๑๒๒๔

๒. พระราชาแห่งราชอาณาจักรศรีวิชัยผู้ทรงพระนามว่าชัยนาศ ใน พ.ศ. ๑๒๒๗ และเป็นผู้ทรงสร้างจารึกที่ตะลิ่งกูโวก็คงเป็นพระราชอาองค์เดียวกับที่กล่าวไว้ในจารึกที่เกตุกันบุกิต คำว่า ชัยนาศ แปลว่า ผู้ทำลายชัยชนะ (ของศัตรู) แต่ในขณะที่เดียวกันก็อาจหมายถึงผู้ทำลายชัย คือพระเจ้าชัยวรมันที่ ๑ ได้ด้วย

๓. การหายพระองค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๑ ได้ก่อให้เกิดการจลาจลขึ้น

ภายในประเทศ ดังที่กล่าวไว้ในจารึก พ.ศ. ๑๒๕๖ ของพระนางชัยเทวี ราชธิดาของพระองค์ผู้ขึ้นครองราชย์ต่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ ๑ ไม่ทรงมีพระราชโอรสก็ได้ เราอาจตั้งข้อสงสัยได้อีกว่าอาจเป็นเหตุว่าต้องการที่จะไปอยู่ในที่ห่างไกลจากทะเลให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะเป็นที่ซึ่งข้าศึกได้เคยบุกรุกเข้ามาแล้วและอาจบุกรุกเข้ามาอีก พระนางจึงได้เสด็จไปประทับอยู่ทางทิศเหนือของทะเลสาบใหญ่ในประเทศกัมพูชา ณ สถานที่ซึ่งในอีกสองร้อยปีต่อมาจะกลายเป็นที่ตั้งของเมืองพระนคร (Angkor) แต่ในระยะกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ดินแดนแถบนั้นก็เป็นที่แต่เพียงดินแดนทิศตะวันตกเฉียงเหนือสุดของประเทศเท่านั้น

๔. คำว่า มินางะ ตามวัน อาจมาจากคำพินเมืองซึ่งหมายถึงกลุ่มชนชาติล้าหลัง ซึ่งแม้ปัจจุบันนี้ก็ยังคงกระจัดกระจายกันอยู่ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ยังคงมีอยู่เมื่อราว ๖๐ ปีก่อนโดยอาศัยอยู่ในพื้นที่อันกว้างใหญ่ตั้งแต่ปากแม่น้ำโขงอัน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดบารเวีย) ไปจนถึงดินแดนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองอัครตะบือ ทั้งนี้หมายความว่ารวมทั้งเมืองตาย-

นิญและภาคตะวันตกของจังหวัดบึงข่มม
ในประเทศกัมพูชา ชนชาติดั้งเดิมเหล่านี้
พูดภาษา มอญ—เขมร มีชื่อเรียกทางภาค
ใต้ว่า **ตมอญ** และทางภาคเหนือว่า **ถบวน**
หรือ **ตมปวน** ชื่อเหล่านี้อาจสืบขึ้นไปได้
ถึงคำโบราณว่า **ตมวัน** หรือ **ตมวัน** ซึ่ง
อาจมีบ่งอยู่ในจารึก พ.ศ. ๑๓๔๖ ภายใต้อำ
ว่า ตมอญ หมายถึงทาสจำนวนหนึ่ง ชน
ชาติดั้งเดิมจำนวนนี้ในสมัยโบราณคงอยู่
กระจัดกระจายกันอย่างกว้างขวาง รวมทั้ง
แถบฝั่งแม่น้ำโขงภาคกลางและภาคใต้ และ
ในสมัยหลังก็คงถูกขับไล่ขึ้นไปอยู่ยังดิน
แดนภายในโดยชาวญวนทางภาคใต้และ
โดยชนชาติลาวทางภาคเหนือ คำว่า **ตมวัน**
หรือ **ตมวัน** ซึ่งเป็นชื่อของชนพวกนี้อาจ
ใช้หมายถึงปากแม่น้ำ ซึ่งพวกนี้เคยอาศัย
อยู่ตามริมฝั่ง ด้วยเหตุนี้เราจึงอาจค้นหา
สถานที่ตั้งของ **มินางะ ตมวัน** ได้

ด้วยเหตุนี้เองเราจึงอาจสรุปได้ว่า
จารึกที่เกตุกัน บุ๊กติ นั้น เป็นจารึกเพื่อ
ฉลองการยกทัพของอาณาจักรศรีวิชัยที่มี
ชัยชนะต่อประเทศกัมพูชา

ศาสตราจารย์เซเตส์ได้กล่าวในท้าย
ที่สุดอีกว่า เรื่องนี้เป็นแต่เพียงการคิดค้น
หาเหตุผลของท่านเท่านั้น ยังหาใช่ **ความ**
จริง แต่ประการใดไม่

ข้าพเจ้าหวังว่าท่านผู้อ่านคงจะสนใจ
ในวิวัฒนาการอันมีพื้นฐานของท่านศาส
ตราจารย์ยอร์ช เซเตส์ และแม้ว่าท่านจะ
ล่องลับไปแล้ว แต่หนังสือและบทความ
ของท่านเกี่ยวกับวิชาโบราณคดี ศิลปจารึก
ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมของภาค
เอเชียอาคเนย์ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก
ก็คงจะยืนหยัดอยู่ต่อไป เป็นอนุสรณ์
แห่งความสามารถ เฉลียวฉลาดของท่าน
อย่างไม่เสื่อมคลาย トラบไตท์ยังมีการ
ค้นคว้าเกี่ยวกับวิชาเหล่านี้